

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 124/2012-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. marca 2012 predbežne prerokoval sťažnosť J. H., S., a P. R., K., zastúpených A. k., K., v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. A. B., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 druhej vety, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 1 T/29/2007 zo 7. mája 2010 a uzneseniami Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 2 To 297/10 z 25. novembra 2010 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tdo 30/2011 z 30. novembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. H. a P. R. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. februára 2012 doručená sťažnosť J. H. a P. R. (ďalej len „sťažovatelia“ alebo „sťažovateľ v 1. rade“ a „sťažovateľ v 2. rade“), ktorou namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 17

ods. 2 druhej vety , čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 T/29/2007 zo 7. mája 2010, uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 To 297/10 z 25. novembra 2010 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tdo 30/2011 z 30. novembra 2011.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že rozsudkom okresného súdu sp. zn. 1 T/29/2007 zo 7. mája 2010 boli sťažovatelia uznaní za vinných zo spáchania trestného činu podvodu vo forme spolupáchateľstva podľa zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), za ktorý im bol uložený trest odňatia slobody v trvaní 7 rokov, resp. 6 rokov nepodmienečne, peňažný trest 30 000 € s náhradným trestom odňatia slobody na 12 mesiacov a trest zákazu činnosti vykonávať podnikateľskú činnosť na 5 rokov.

Proti rozsudku podali sťažovatelia odvolania, ktoré krajský súd uznesením sp. zn. 2 To 297/10 z 25. novembra 2010 zamietol. Následne uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tdo 30/2011 z 30. novembra 2011 bolo odmietnuté aj dovolanie sťažovateľov proti rozhodnutiu krajského súdu.

V sťažnosti podanej ústavnému súdu sťažovatelia koncentrovali svoje sťažnostné námietky proti trestnému konaniu vedenému proti nim ako celku so zameraním na spochybnenie právnych záverov všeobecných súdov, ku ktorým dospeli vykonaným dokazovaním, ako aj poukazovaním na nedostatky v skutkových zisteniach. Spochybňujú najmä výsledky znaleckého dokazovania a výpovede jednotlivých svedkov, ktoré sa rôznia, a podľa názoru sťažovateľov absentuje aj preukázanie ich úmyselného zavinenia, ktoré si vyžaduje skutková podstata trestného činu podvodu.

Podľa názoru sťažovateľov závery znaleckého posudku sú nedostatočne odôvodnené, v poradí druhá znalkyňa sa napr. podieľala na poskytovaní poradenstva v oblasti zmenkovej problematiky pre ich spoločnosť, čo mohlo tiež ovplyvniť jej nezaujatosť a „zhromaždené

dôkazy v konaní neboli dostatočné na to, aby bolo rozhodnuté (akceptujúc pravidlo in dubio pro reo a zásadu náležitého skutkového stavu) o vine sťažovateľov. Preto došlo k porušeniu práva na riadne dokazovanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a tiež k porušeniu čl. 50 ods. 2 Ústavy a čl. 6 ods. 2 Dohovoru.“.

Takisto uvádzajú, že nedostatok neutrality znalca môže podľa Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) tiež za určitých okolností porušiť princípy rovnosti zbraní.

Ďalej v sťažnosti sťažovatelia okrem iného uvádzajú, že «súdy nekonali s potrebnou starostlivosťou a nezisťovali dostatočne skutkové okolnosti nevyhnutné na preukázanie úmyslu sťažovateľov spáchať trestný čin...

V súvislosti so subjektívnou stránkou trestného činu podvodu si dovoľujeme zdôrazniť, že nesprávna kalkulácia predpokladaného zisku, resp. zlý podnikateľský plán a nepredvídané okolnosti nemôžu viesť preto k záveru o úmysle spáchať podvod. Práve preto, že podnikateľské aktivity spoločnosti, v ktorej boli sťažovatelia konateľmi boli podkapitalizované, sa pokúsili získať kapitál s cudzích zdrojov, ktorým by ozdravili fungovanie a realizovali podnikateľské projekty. Navyše nebolo dokázané, že sťažovatelia použili prostriedky pre vlastnú potrebu - práve naopak s cieľom uspokojiť veriteľov spoločnosti vložili do spoločnosti navyše aj vlastné finančné prostriedky. Projekty, ktoré mali naštartovať spoločnosť a tak priniesť zisk, neboli nerealizovateľné a preto nemohli byť naplnené znaky trestného činu podvodu. Zároveň treba uviesť, že absencia finančných prostriedkov v počiatočnej fáze podnikania je prirodzeným sprievodným javom podnikania a znášania podnikateľského rizika, kedy sú investované značné náklady do rozbehu firmy, preto z toho nemožno usudzovať úmysel spáchať trestný čin. Pri akceptovaní takejto konštrukcie by sa to dalo ad absurdum konštatovať o väčšine (ak nie o každom) podnikateľských subjektov, ktoré prechádzajú nepriaznivým ekonomickým obdobím a snažia sa získať kapitál, ktorý by oživil a naštartoval ďalšie podnikanie, inak ziskovo reálnych projektov. Projekty (podnikateľský plán) sťažovateľov boli spôsobilé zisku, čo potvrdzuje aj znalecký posudok; strata spoločnosti mala byť postupne znižovaná až by dosiahla zisk.

Na základe doteraz spomenutého možno konštatovať, že zhromaždené dôkazy v konaní neboli dostatočné na to, aby bolo rozhodnuté (akceptujúc pravidlo in dubio pro reo a zásadu náležitého zistenia skutkového stavu) o vine sťažovateľov. Preto došlo k porušeniu práva na riadne dokazovanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a tiež k porušeniu čl. 50 ods. 2 Ústavy a čl. 6 ods. 2 Dohovoru.

Orgány činné v trestnom konaní a súdy konajúce vo veci, tak dospeli na základe neúplného skutkového stavu k nesprávnym skutkovým zisteniam, a v dôsledku týchto zistení aj k nesprávnemu právnemu posúdeniu skutku.

Štrasburské orgány ochrany práva sú síce veľmi rezervované k sťažnostiam, ktoré priamo napádajú hodnotenia dôkazov vykonané vnútroštátnymi súdnymi orgánmi, pretože im neprislúcha, aby sa zaoberali omylmi v posúdení skutkov a právnymi omylmi, ktorých sa dopustil vnútroštátny súdny orgán, to však neplatí v prípade, keď tieto omyly mohli viesť k porušeniu práv a slobôd chránených Dohovorom... S poukazom na rovnakú funkciu Ústavného súdu ako ochrancu ľudských práv, preto navrhujeme preskúmať túto sťažnosť aj v tomto naznačenom smere.

Jedným z významných procesných práv obvineného je jeho právo na obhajobu, ktoré je zároveň zaradené aj medzi základnými zásadami trestného konania. Jeho obsahom je právo požadovať okrem iného, aby sa zistili všetky okolnosti v prospech obvineného a právo aby si zvolil obhajcu, ktorý bude prítomný pri všetkých úkonoch v konaní. Povinnosťou súdu a orgánov činných v trestnom konaní je obvineného o tomto práve poučiť. Zásadným porušením práva na obhajobu, zakladajúcim dôvod dovolania, sa rozumie predovšetkým porušenie ustanovení o povinnej obhajobe (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 4. 3. 2009, sp. zn. 3 Tdo 2/2009). V zmysle ust. § 36 ods. 3 Trestného poriadku účinného v čase konania museli mať sťažovatelia obhajcu už v prípravnom konaní, čomu tak u P. R. nebolo a o tejto skutočnosti nebol ani poučený, čím mu bola odopretá možnosť radiť sa s obhajcom počas jednotlivých procesných úkonov ako aj právo, aby bolo obhajca prítomný pri týchto úkonoch. Preto právo sťažovateľa P. R. podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru a podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy bolo porušené.

Rozhodnutiam súdov možno tiež vyčítať nedostatočné odôvodnenia, nespĺňajúce parametre podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku a nevyhovujúce požiadavkám,

ktoré kladie na odôvodnenia rozhodnutí judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva. Súdny sa dostatočne nevysporiadali s vyššie uvedenými hlavnými argumentmi sťažovateľov, ktoré boli z hľadiska výsledku súdneho rozhodnutia považované za rozhodujúce...

Medzi tieto relevantné otázky patrili vytykané vady znaleckého dokazovania a s tým spojené posúdenie ekonomickej situácie spoločnosti, posúdenie úmyslu sťažovateľov, obsahovo rozdielne znalecké posudky, ako aj z hľadiska viny nejednoznačné a vzájomne rozporné svedecké výpovede. Právo na spravodlivý proces tiež vyžaduje, aby rozhodnutia súdu boli zdôvodnené a presvedčivé, čo je zárukou toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny. Tieto atribúty predmetné rozhodnutia nespĺňali, preto právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru bolo porušené. Z odôvodnení rozhodnutí žiadnym spôsobom nevyplýva ako sa súd vysporiadal s významne rozdielnou mierou na riadení spoločnosti T. s. r. o. sťažovateľa P. R. v porovnaní so sťažovateľom J. H., napriek tomu, že z vykonaného dokazovania je nepochybné, že rozdiel v ich postavení bol značný (v tejto súvislosti podotýkame, že voči ďalšiemu konateľovi spoločnosti T. s. r. o. J. L. nebolo trestné konanie vôbec zahájené, nakoľko jeho účasť na riadení spoločností bola posúdená len ako „formálna“).

Rozhodnutím Najvyššieho súdu... bolo porušené právo na prístup k súdu v dôsledku toho, že sa odmietol meritórne zaoberať vecou, hoci na takýto postup boli splnené zákonné predpoklady.».

Na základe uvedeného sťažovateľa navrhli, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:
„1. Základné práva sťažovateľov podľa čl. 17 ods. 2 druhá veta, čl. 46 ods. 1, čl. 50 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, a čl. 6 ods. 1, čl. 6 ods. 2 a čl. 6 ods. 3 písm. c), d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 07. 05. 2010, vydanom v konaní pod sp. zn. 1 T/29/2007; uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 25. 11. 2010, vydanom v konaní pod sp. zn. 2 To/297/2010 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. 11. 2011 vydanom v konaní pod sp. zn. 3 Tdo/30/2011 porušené boli.

2. Rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 07. 05. 2010, vydaný v konaní pod sp. zn. 1 T/29/2007, uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 25. 11. 2010,

vydané v konaní pod sp. zn. 2 To/297/2010 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. 11. 2011 vydané v konaní pod sp. zn. 3 Tdo/30/2011 zrušuje.

3. Najvyšší súd SR je povinný uhradiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia na účet advokáta JUDr. A. B. ...“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné sťažnosti, alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Rovnako môže ústavný súd odmietnuť sťažnosť aj vtedy, ak je zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody,

reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 168/05).

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci nie je úlohou ústavného súdu zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je kvalifikovaná už spomínaným princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. V nadväznosti na to ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov (v danom prípade Trestného zákona a Trestného poriadku) viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). Ústavný súd už opakovane uviedol (napr. II. ÚS 13/01), že ochrana garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) ústavou, prípadne dohovorom nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). Sú to teda

všeobecné súdy, ktorým ako „pánom zákonov“ prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni.

Takto ustálené zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti tvorili aj v tejto veci základ na rozhodnutie ústavného súdu.

Podľa čl. 17 ods. 2 druhej vety ústavy nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 50 ods. 2 ústavy každý, proti komu sa vedie trestné konanie, považuje sa za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú...,

d) vyslúchať alebo dať vyslúchať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe.

Ústavný súd tak v rámci uvedených kritérií predovšetkým analyzoval, či a v akej miere sťažovateľmi napadnuté rozhodnutia a postupy všeobecných súdov, ktoré rozhodnutiam predchádzali, mohli zasiahnuť do označených základných práv sťažovateľov, a v prípade, že áno, akej intenzity, povahy a rozsahu je tento zásah, a či treba tento z ústavného hľadiska ospravedlniť, alebo ho treba považovať za porušenie základného práva sťažovateľov.

Sťažovatelia v podstatnom namietali porušenie označených základných práv napadnutými rozhodnutiami okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu najmä poukazujúc na to, že v trestnom konaní, v ktorom už bolo 25. novembra 2010 právoplatne rozhodnuté o ich vine a treste, došlo k porušeniu najmä ich práva na obhajobu, a to u sťažovateľa v 2. rade neustanovením obhajcu v prípravnom konaní, resp. nevyrozumenie jeho zvoleného obhajcu o úkonoch vyšetrovateľa (pri vypočúvaní svedkov). Okrem toho ich námietky smerovali k spochybneniu právnych záverov všeobecných súdov, ku ktorým dospeli vykonaným dokazovaním na základe posudkov znalkýň a svedeckých výpovedí, a tiež k tomu, že absentuje preukázanie ich úmyselného zavinenia v tejto veci, ktoré si vyžaduje skutková podstata trestného činu podvodu. Porušenie svojich práv vidia aj v tom, že najvyšší súd sa ako dovolací súd nezaoberal meritom veci, ale dovolanie odmietol z procesných dôvodov.

1. K namietanému porušeniu sťažovateľmi označených práv rozsudkom okresného súdu sp. zn. 1 T/29/2007 zo 7. mája 2010

V citovanom čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, ktorý znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťami iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy,

prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie.

Pokiaľ ide o napadnuté rozhodnutie okresného súdu (č. 1. 6209 až č. 1. 6234 súdneho spisu), ústavný súd vzhľadom na už uvedené poukazuje na skutočnosť, že proti tomuto rozhodnutiu zo 6. mája 2010 bolo možné podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok podľa príslušných ustanovení procesného kódexu (Trestného poriadku), čo sťažovatelia aj využili, keď ho podali na hlavnom pojednávaní 7. mája 2010 (obhajca sťažovateľa v 1. rade dôvody doplnil 12. augusta 2010) a obhajca sťažovateľa v 2. rade 20. mája 2010.

Právomoc všeobecného súdu rozhodnúť o odvolaniach sťažovateľov teda v tomto prípade (vzhľadom na princíp subsidiarity) vylučuje právomoc ústavného súdu, a preto ústavný súd časť sťažnosti, ktorou namietali porušenie svojich základných práv a slobôd napadnutým rozhodnutím okresného súdu, pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci (obdobne napr. I. ÚS 19/2012).

2. K namietanému porušeniu sťažovateľmi označených práv uzneseniami krajského súdu sp. zn. 2 To 297/10 z 25. novembra 2010 a najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tdo 30/2011 z 30. novembra 2011

Ústavný súd považoval v tomto prípade lehotu na podanie sťažnosti proti uzneseniu krajského súdu za zachovanú, a to v súlade s judikatúrou ESĽP (napr. rozsudok ESĽP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99 a jeho body 51, 52, 53 a 54), podľa ktorej dvojmesačná lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu začne plynúť dňom doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku (dovolaní) a je považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu, v tomto prípade vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu z 25. novembra 2010 (obdobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 69/2010, IV. ÚS 58/2011).

Sťažovatelia vytýkali všeobecným súdom najmä nedostatočné odôvodnenie ich rozhodnutí a vyhodnotenie zisteného skutkového stavu v trestnom konaní najmä vo vzťahu k ustanoveným súdnym znalcom, ktorí podľa nich vypracovali neobjektívny znalecký posudok, pretože posudzovali iba neúplné účtovné podklady za roky 1997 až 1999, ktoré boli nekompletné, a tiež nezhodnotili stav majetku spoločnosti aj vo vzťahu k iným spoločnostiam. Sťažovatelia tiež nepovažovali za pravdivé hodnotenie všeobecných súdov, že účtovné doklady za rok 2000 neboli pre skutkový stav veci rozhodujúce. Ich námietky tiež smerovali proti tomu, že ďalší konateľ spoločnosti ani nebol obvinený z trestného činu a oni nemali ani najmenší záujem (napr. sťažovateľ v 2. rade tvrdil, že nemal žiadny úmysel poškodiť svojich klientov, pretože s príbuznými vložil do spoločnosti nemalé finančné prostriedky, a v jeho prípade teda k uznaniu viny došlo aj napriek tomu, že nebola naplnená „subjektívna stránka trestného činu“. Na tieto námietky im všeobecné sudy nedali žiadnu odpoveď.

Na ten účel si ústavný súd vyžiadal trestný spis a preskúmal námietky sťažovateľov z hľadiska toho, či nimi mohlo dôjsť k porušeniu ich označených základných práv. Z rozhodnutia krajského súdu, ktorým zamietol odvolania sťažovateľov, ústavný súd zistil, že ten opísal jednotlivé odvolacie námietky sťažovateľov, ktoré sú takmer totožné s ich námietkami prednesenými v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, preskúmal odôvodnenosť všetkých výrokov rozsudku okresného súdu a nemal zásadnejšie námietky ku skutkovým zisteniam okresného súdu a právnej kvalifikácii konania oboch obžalovaných, keďže aj podľa záverov odvolacieho súdu tieto zodpovedajú výsledkom vykonaného dokazovania. Svoje závery oprel aj o výpovede viacerých svedkov a poškodených vo vzťahu tak ako ku sťažovateľovi v 1. rade, ako aj ku sťažovateľovi v 2. rade, ale aj o listinné dôkazy (zmluvy a znalecké posudky), ktoré dokazovali, že spoločnosť, ktorej boli konateľmi, bola stratová.

Krajský súd tiež zdôraznil, že sťažovatelia „uzatvárali predmetné zmluvy vo väčšom rozsahu, ako bola schopná firma vytvárať obrat, vysoký úrok poskytovali bez ohľadu na hospodársky výsledok, nedodržiavali zásadu opatrnosti pri podnikaní, v okruhu finančných činností neprimerane zvyšovali stratu spoločnosti, ktorá nebola kompenzovaná ziskom z prevádzkovej činnosti. Takto však firma mohla fungovať krátkodobo pri uzatvorení

väčšieho počtu zmlúv. Takéto konanie obžalovaných však zákonite viedlo k tomu, že firma prestala plniť svoje záväzky (vyplácať predmetné zmenky). Ďalej pri uzatváraní predmetných zmlúv obžalovaní vždy klientom uvádzali okrem iného, že firma nemá žiadne problémy, že zmenky sú zabezpečené aj nehnuteľným majetkom firmy, čo v danom období bolo v rozpore so skutočnosťou. Navyše obžalovaný Hámorský bol iniciátorom celého systému získavania finančných prostriedkov od klientov...“.

Krajský súd preskúmal aj výrok o treste u oboch obžalovaných, pričom zistil, že „Pri určení výmery trestu obom obžalovaným okresný súd správne prihliadol aj k dĺžke trestného konania, ktorú obžalovaní nemohli ovplyvniť... a okresný súd nepochybil ani vo výroku, v ktorom uložil obom obžalovaným peňažné tresty...“, a okresný súd nepochybil ani vo výroku, ktorým okresným súd uložil obom obžalovaným zákaz činnosti, pretože obžalovaní sa dopustili trestnej činnosti v súvislosti so svojou podnikateľskou činnosťou.

Odvolacie námietky krajský súd vyhodnotil ako účelové a konštatoval, že „nemohol uveriť tvrdeniam oboch obžalovaných, že k podnikaniu nepristupovali s úmyslom kohokoľvek podviesť. Z ich samotného konania, teda zo spôsobu uzatvárania zmlúv, poskytovania zavádzajúcich informácií o stave spoločnosti a zabezpečenie jednotlivých zmeniek, ako aj z množstva uzatvorených zmlúv a z toho prijatých záväzkov pre spoločnosť, jednoznačne vyplýva priamy úmysel získať finančné prostriedky od klientov, bez ohľadu na to, či spoločnosť bude schopná tieto záväzky zo zmlúv v čase ich splatnosti aj splniť. V tomto smere sa nebolo možné stotožniť ani s tvrdeniami obžalovaných, že firma plnila svoje záväzky, keďže pri danom systéme prijímania finančných prostriedkov, ktorý bol závislý do určitej miery od počtu uzatvorených zmlúv a pri danom spôsobe hospodárenia spoločnosti T. s. r. o., boli iba otázkou času, kedy táto firma prestane plniť svoje záväzky...“.

Krajský súd ďalej neakceptoval ani ďalšie námietky, ktoré sa týkali znaleckého dokazovania a vloženia vlastných finančných prostriedkov do podnikania, a v tomto smere sa stotožnil s názorom prokurátora krajskej prokuratúry, že odvolacie námietky boli iba rozšírením dôvodov obhajoby sťažovateľov na hlavnom pojednávaní, na ktorú prvostupňový súd prihliadol pri svojom rozhodovaní.

Vychádzajúc z uvedeného rozhodnutia krajského súdu ústavný súd konštatuje, že nie je svojvoľné a arbitrárne a nie je toho názoru ako sťažovatelia, že *„zhromaždené dôkazy v konaní neboli dostatočné na to, aby bolo rozhodnuté (akceptujúc pravidlo in dubio pro reo a zásadu náležitého zistenia skutkového stavu) o vine sťažovateľov“*.

Ústavný súd poukazuje na to, že základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktoré by popreli zmysel a podstatu na spravodlivý proces.

Do práva na spravodlivé súdne konanie nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnym názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Ústavný súd takisto judikoval (I. ÚS 67/06), že z princípu nezávislosti súdov podľa čl. 144 ods. 1 ústavy vyplýva tiež zásada voľného hodnotenia dôkazov. Pokiaľ všeobecné súdy rešpektujú uvedené ústavné garancie (teda najmä čl. 46 až čl. 50 ústavy), ústavný súd nie je oprávnený znovu „hodnotiť“ hodnotenie dôkazov všeobecnými súdmi, a to dokonca ani vtedy, keby sa s ich hodnotením sám nestotožňoval (napr. IV. ÚS 252/04).

V tejto súvislosti neušlo pozornosti ústavného súdu, že znalecké dokazovanie sa opieralo aj o výpoveď znalkyne z 23. júla 2004 (č. l. 2605), ktorá vychádzala pri spracovaní znaleckého posudku z účtovnej evidencie spoločnosti a každý rok 1997 až 1999 posudzovala samostatne, ako aj z *„obratov účtov hlavnej knihy a priložených zmlúv“*. Okrem toho boli zistené tiež nezrovnalosti pri účtovaní nákladov a výnosov po uzatvorení zmluvy o združení s fyzickou osobou v roku 1999, keď spoločnosť nepostupovala podľa platnej účtovnej osnovy (č. l. 2607). Všetky tieto skutočnosti vyhodnotili všeobecné súdy v okolnostiach danej veci v neprospech sťažovateľov a ich ďalšie námietky vyhodnotili ako účelové. Takisto ani námietka prípadnej zaujatosti druhej znalkyne neobstojí, pretože sťažovatelia túto námietku prvýkrát vzniesli až v konaní pred ústavným súdom.

Obdobne je to v prípade namietaného porušenia základného práva na obhajobu sťažovateľa v 2. rade. S jeho námietkou sa zrozumiteľne a logicky vysporiadal najvyšší súd pri odmietnutí dovolaní, keď po citácii súvisiacich ustanovení Trestného poriadku uviedol, že „konanie na súde prebiehalo podľa základných zásad trestného konania a príslušných ustanovení Trestného poriadku... . Obvinený P. R. mal v súdnom konaní zachované všetky obhajovacie práva v plnom rozsahu. V prípravnom konaní, pri úkonoch namietaných obvineným, síce nebol prítomný jeho vtedajší obhajca JUDr. J. U., avšak na hlavnom pojednávaní boli vykonané podrobné výsluchy svedkov, ktorých sa aktívne zúčastnil aj súčasný obhajca obvineného. Výsledky týchto výsluchov, uskutočnených podľa zásady bezprostrednosti a ústnosti, boli relevantné a brané do úvahy pri hodnotení dôkazov a ustálení skutkového stavu. Vo vzťahu k namietanému výsluchu obvineného R. z 10. augusta 2004 dovolací súd skonštatoval, že síce bol vykonaný bez prítomnosti obhajcu avšak obsah tejto výpovede nemal zásadný význam pri posudzovaní skutkového stavu, nakoľko z rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 7. mája 2010, sp. zn. I T 29/2007, jasne vyplýva, ktoré výpovede považoval súd prvého stupňa za relevantné pokiaľ ide o otázku viny.“.

Ústavný súd tiež konštatoval, že najvyšší súd správne vyhodnotil, že „námietka nesprávnosti skutkových zistení, námietka proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne nesúhlas s tým, ako súd hodnotil vykonané dôkazy, nemôže zakladať žiadny z dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 Tr. por.“.

Z uvedeného, ako aj z obsahu celého spisu vyplýva, že najvyšší súd sa vysporiadal s argumentmi sťažovateľov uvedenými v dovolaní proti rozhodnutiu krajského súdu primerane a uviedol aj dôvody, prečo bolo treba akceptovať v plnom rozsahu napadnuté rozhodnutia. Hoci sťažovatelia majú na vec iný názor, samotná skutočnosť, že sa nestotožňujú so závermi najvyššieho súdu, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neopodstatnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným.

Po oboznámení sa s obsahom napadnutých rozhodnutí najvyššieho súdu (aj krajského súdu, ktoré nadobudlo právoplatnosť ešte v roku 2010), ústavný súd konštatuje, že tieto

všeobecné súdy konali v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia Trestného zákona a Trestného poriadku podstatné pre posúdenie vecí interpretovali a aplikovali správne, a ich úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a ústavnoprávne akceptovateľné.

Z dôvodu absencie príčinnej súvislosti medzi predmetnými rozhodnutiami a namietaným porušením základných práv sťažovateľov podľa čl. 17 ods. 2 druhej vety, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 a 3 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c) a d) dohovoru ústavný súd sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. marca 2012